15

REGIÆ CELSITUDINI
COSMI III.
MAGNI ETRURIÆ DUCIS

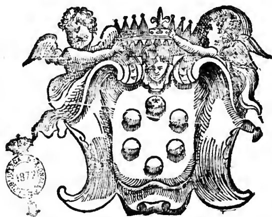
PHILOSOPHICAS HAS THESES

ÆTERNI OBSEQUII IN TESSERAM CONSECRAT

Et in Templo Florentino Societatis Jesu

PUBLICE' PROPUGNANDAS PROPONIT

ANTONIUS NICOLAUS PISTOLESI EMPORIENSIS

FLORENTIÆ.
Apud Michaelem Nestenium. MDCCIII.

SUPERIORUM PERMISSU.

THESES PHILOSOPHICÆ.

EX LOGICA.

I DAtur Logica Artificialis, hoc eſt, habitus ſtudio; & exercitatione acquiſitus regulativus per regulas certas, & infallibiles operationum noſtri intellectus, & eſt ad alias ſcientias totales acquirendas ſolùm moralitèr neceſſaria; Eſt virtus intellectualis ſecundùm partem Analyticam, Topicam, & Sophiſticam; Eſt vera ſcientia ſimplicitèr, & adæquatè practica; Benè dividitur in Docentem, & Utentem, prima eſt, quę dat pręcepta quaſi in abſtracto definiendi, ſyllogizzandi, &c. Secunda eſt, quæ per ſua præcepta actu dirigit operationes intellectus; Habitus autem Logicæ docentis, & habitus Logicę utentis non realiter, ſed per intellectum ſolùm diſtinguntur.

2. Suppoſitis variis Objecti acceptionibus, & diviſionibus, objectum materiale Logicæ non ſunt voces, neque res omnes, neque intellectus, itaut Objectum attributionis ſit, vel voces rectè diſpoſitæ, vel res rectè cognitæ, vel intellectus rectè intelligens, ſed Objectum materiale ſunt operationes intellectus, quatenus dirigibiles, Objectum formale eſt ipſa rectitudo, & operatio recta eſt Objectum attributionis, & licèt Objectum adæquatum Logicæ ſint omnes tres operationes, aſſerimus tamen Objectum principale Logicæ Ariſtotelicæ eſſe ſyllogiſmum demonſtrativum.

3. Entia rationis Logica, ut eſſe cognitum, eſſe genus, &c. & univerſim omnes ſecundæ intentiones Logicæ non conſtituuntur formaliter per aliquam relationem fictam, neque per aliquod ens diminutum, atque abuſivum, ſed ſunt denominationes extrinſecę reales provenientes à formis realibus, ſcilicèt cognitionibus tali-

 ter,

ter, vel taliter tendentibus in objecta. Universale Logicum est unum aptum prædicari de pluribus; in ipsa actuali prædicatione retinet universalitatem; rectè dividitur in quinque quasi Species, quæ sunt Genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens; hæc quinque prædicabilia benè definiuntur solitis definitionibus, Genus, ut habeat rationem prædicabilis, requirit plures Species saltem possibiles, prædicatur de suis inferioribus per modum totius potestativi, & habet rationem partis actualis componentis unà cum differentia Speciem. Differentia specifica consistit in dissimilitudine essentiali plurium in eodem genere contentorum; rursus dicimus repugnare Speciem immultiplicabilem. Individuum est, quod de uno tantum prædicatur, potest abstrahi ratio communis ab omnibus individuis in particulari.

4. Voces significant primariò, & immediatè res, secundariò verò, & mediatè conceptus. Veritas formalis est conformitas cognitionis cum objecto sicuti est in se, datur solùm in actibus judicativis; non reperitur ergo in rebus, neque in sensibus, neque in simplici apprehensione, in quibus tantùm reperitur veritas materialis, & radicalis. Veritas formalis non suscipit magis, & minùs, licèt suscipiat falsitas, adeoque una propositio, licèt non possit alia verior esse, potest tamen esse falsior. Non est adæquatè intrinseca actui vero. Ex duabus propositionibus contradictoriis de futuro contingenti, tàm absoluto, quàm conditionato altera est determinatè vera, & altera determinatè falsa, etiam prescindendo à Divina scientia, & à Divino decreto. Actus semel verus non potest transire in falsum, nec è contrario.

5. Discursus est progressus intellectus ab una notitia in aliam; hinc sequitur ad rationem discursus requiri pluralitatem notitiarum, itaut una notitia ab alia inferatur. Discursus includit essentialiter non solum conclusionem, sed etiam præmissas. Syllogismus est oratio, in qua quibusdam positis aliud quid à positis necesse est contingere, eo quod hæc sint. Vis syllogistica fundatur in illis principiis dictum de omni, & dictum de nullo. Positis præmissis, quibus intellectus assensum præstitit, necessitatur, ad assensum conclusionis, tum quoad specificationem, tum quoad exercitium. Demonstratio est syllogismus faciens scire; alia est à priori, alia à posteriori. Demonstratio à priori procedit ex veris, primis immediatis, & notioribus, causisque conclusionis. Datur scientia de novo, quæ non est pura reminiscentia, & definitur cognitio certa, & evidens demonstras de suo objecto proprietates per certas demonstrationes. Dividitur in practicam, & speculativam, quę diversitas desumitur ex fine utriusque. Possunt in eodem intellectu stare simul actus veræ scientię, opinionis, & fidei tum divinę, tum humanæ circa idem objectum materiale.

EX

EX PHYSICIS.

1. PHYSICA, quæ eſt vera Scientia ſpeculativa habet pro objecto attributionis corpus naturale, ut naturale. Principia intrinſeca corporis naturalis ſunt illa, quæ neque ex aliis, neque ex alterutris, ſed ex his omnia fiunt. In fieri corporis naturalis ſunt tria, ſcilicèt Materia, forma, & ejus privatio; In facto eſſe ſunt duo, nimirum Materia, & Forma; Materia prima, quæ eſt ſubſtantia incompleta, definitur poſitivè, & negativè, poſitivè ſic: Eſt primum ſubjectum uniuſcujuſque, ex quo fit aliquid cum inſit, non ſecundum accidens, & ſi aliquid corrumpitur in hoc abibit ultimum; Negativè definitur, quod per ſe ipſam neque eſt quid, neque quantum, neque quale, neque aliquid aliud, neque negationes horum, ſed id, de quo omnia prædicantur, eſt ingenerabilis, & incorruptibilis, eſt pura potentia phyſica, non metaphyſica, quia includit actum entitativum; Habet propriam exiſtentiam, per quam ſaltem inadæquatè exiſtit, præſcindendo ab exiſtentia formę; & licèt materia prima non poſſit naturaliter exiſtere ſpoliata omni forma ſubſtantiali, ſupernaturaliter tamen poteſt; Appetit appetitu innato omnes formas, non quidem appetitu ſimultatis, ſed ſimultatè appetitus. Hic appetitus eſt indiſtinctus à materia, & eſt appetitus æqualis ad formas inęquales. Neceſſitas materiæ primæ colligitur ex conceptu quidditativo tranſmutationis ſubſtantialis, & ex univerſaliſſima inductione in cæteris mutationibus, tum naturalibus, cùm artificialibus.

2. Forma ſubſtantialis definitur communiter: Ratio ipſius quidquid erat eſſe rei; Formæ materiales educuntur de potentia materiæ; Formæ ſpirituales ſicut non ſubſtentantur à materia, ita nec in illius potentia continentur, nec ex illa educuntur, ſed creantur à Deo. Falſiſſima eſt, imò periculoſa in fide ſententia Atomiſtarum negantium omnes formas ſubſtantiales (excepta anima rationali) & omnia accidentia phyſica diſtincta à ſubſtantia, & motu locali corporum, & conſtituentium omnes mutationes ſubſtantiales, & accidentales mutationes per meram Atomorum diverſimodè figuratarum combinationem. Dantur igitur in compoſitis naturalibus, præter formas accidentales formę etiam ſubſtantiales, quæ ſunt veræ ſubſtantiæ incompletæ, & partes compoſiti actuantes materiam, cum qua conſtituunt ſubſtantiam completam.

Forma licèt ſit pars principalior compoſiti, tamen non eſt tota illius quidditas. In eodem vivente non dantur ſimul, præter formam totalem aliæ formæ, vel corporeitatis, vel partiales, adeoque Caro, Os, Cor, &c. ſolum materialiter, & non formaliter differunt

runt. Privatio formæ subsequentis est principium per se fieri corporis naturalis. Compositum præter materiam, & formam includit unionem, quæ nectit utrumque extremum. Hæc unio est modus substantialis superadditus materię, & formæ essentialiter requisitus ad constituendum unum compositum, in quo unica tantum datur unio recepta in materia. Non distinguitur realitèr compositum à suis partibus collectivè sumptis.

3. Natura definitur; Principium, & Causa, motus, & quietis ejus, in quo est primo, & per se, & non secundum accidens; Ars dicitur naturæ imitatrix, quia applicando activa passivis producere potest plures effectus naturales: Ars Chymica directivè concurrens verum aurum efficiens repugnat moraliter, non physicè; Causa est principium determinans cum virtute adesse aliquid; Alia est materialis, alia formalis, alia efficiens, alia finalis. Negamus in causis efficientibus mutuam causalitatem, & admittimus posse supernaturaliter eumdem numero effectum pendere à duplici causa totali; Causa ad hoc ut agat indiget conditionibus requisitis ad agendum, scilicèt, ut detur approximatio, dissimilitudo, & distinctio inter agens, & passum; Negamus actionem in distans naturalitèr loquendo, & actionem similis in simile in qualitatibus corruptivis.

4. Actio, quæ definitur; Actus hujus ab hoc non distinguitur realiter à passione, quæ definitur: Actus hujus in hoc; Probabilius est actionem recipi in passo. Causa finalis est illa, cujus gratia cætera fiunt; Virtus causæ finalis est sola bonitas appræhensa vera, vel apparens ipsius finis. Sola agentia intellectualia agunt formalitèr propter finem. Substantia producitur immediatè ab accidentibus, tamquam à causa instrumentali.

5. Deus immediatè, & necessariò concurrit ad omnes, & singulos effectus causarum secundarum; Hic concursus Dei non est physica prædeterminatio, quæ multiplici ex capite repugnat, & præsertim ex eo, quod non cohereat cum libero arbitrio, & repugnet potentiæ resistendi, & dissentiendi, faciatque Deum authorem peccati [quæ tamen non censoriè dicimus, sed illativè] ad quod Deus nullo modo prędeterminat voluntatem creatam, etiamsi peccatum consideretur secundum esse materiale; Per hoc tamen non negamus, imò asserimus Deum prædefinire actus bonos creaturæ; Est igitur concursus Dei in actu primo cum causis secundis exhibitio Omnipotentiæ indifferentis; In actu verò secundo est ipsa actio, qua Deus, & creatura indivisibilitèr agunt.

6. Motus, qui est pręcipua proprietas corporis naturalis, definitur: Actus entis in potentia, prout in potentia, quæ definitio convenit successivis, & instantaneis motibus. Dividitur motus in motum generationis, alterationis, augmentationis, & in motum localem.

Gene-

Generatio eſt mutatio totius in totum nullo ſenſibili remanente, ut ſubjecto eodem; ejus terminus formalis eſt ſola unio. Subjectum inhęſionis accidentium materialium non eſt totum compoſitum, ſed materia prima, in qua recipiuntur mediante quantitate; Hinc negamus fieri reſolutionem uſque ad materiam primam in generatione ſubſtantiali. Alteratio corruptiva eſt mutatio in qualitatibus contrariis; aut mediis manente eodem ſubjecto ſenſibili; eſt motus ſucceſſivus, & continuus; Intenſio qualitatis alterativæ fit per additionem gradus homogenei ad gradum in eadem parte ſubjecti.

7. Locus phyſicus eſt ſuperficies prima corporis continentis immobilis; Pręter locum extrinſecum datur etiam locus intrinſecus, ſeù ubi modalitèr diſtintum à loco extrinſeco, & corpore locato; Per hoc ubi res eſt formalitèr in loco, & per idem determinatur ad hoc ut ſit potiùs in uno, quàm in alio loco. Supernaturaliter non implicat penetratio corporum, licèt repugnet naturalitèr; poteſt idem corpus de potentia Dei abſoluta eſſe in pluribus locis non ſolum definitivè, ſed etiam circumſcriptivè, non poteſt tamen replieari ipſum ubi. Non poteſt dari creatura, quæ ſit, & nullibi ſit.

8. Vacuum philoſophicè conſideratum eſt locus realis carens corpore contento; repugnat naturalitèr, plura experimenta, quæ afferuntur à nonnullis ad probandum dari naturalitèr vacuum non probant intentum, & in ſpecie experimentum præclariſſimi Mathematici Evangeliſtæ Torricelli de Barometris, ſeu Vitreis Fiſtulis cum Hydragyro non probat in ſegmento extante, ſeu parte relicta à Mercurio deſcendente uſque ad certam menſuram eſſe vacuum; adeoque egregiè allucinantur illi, qui dicunt eſſe demonſtrationem ocularem loci ſine locato in prædicto ſegmento extante Barometri, immò reponimus eſſe demonſtrationem ocularem loci cum locato.

9. Rurſus machina Pneumatica Roberti Boyle, neque probat fieri vacuum in Recipiente, quod eſt vas vitreum, negamus enim totum aerem Recipientis deducto pluries embolo, commeare in Anthlyam, attenuatur quidem aer in tali caſu, totus non extrahitur; ex tali autem aeris attenuatione ſequitur ut non poſſit deſervire animalium reſpirationi; dum autem animal in recipiente poſitum reſpirare nequeat, mirum non eſt ſi intereat, idem dicimus de cæteris Phœnomenis, quæ ſuccedunt in prædictis experimentis non probari ex illis fieri vacuum. Natura igitur, quæ maximè abhorret à vacuo, utitur tamquam inſtrumentis vi elaſtica corporum, virtute trahente embolum in Anthlys, aeris præſſione, tenſione, gravitate, (ſi verè gravitet) levitate, rarefactione, & denſitate corporum ad impediendum vacuum; Cum toto hoc tamen aſſerimus præſertim contra Charteſium per Divinam Omnipotentiam poſſe fieri vacuum, & in tali caſu poteſt fieri motus gravium, & levium,

alii-

aliique motus, dummodo non fiat nova corporum disjunctio. Datur vera corporum rarefactio, & condensatio independenter à vacuitatibus, & introductione, vel exclusione corpusculorum.

10. Tempus est mensura, seu numerus motus secundum prius, & posterius; præter tempus extrinsecum datur etiam intrinsecum; scilicèt duratio, quæ est modus superadditus determinativus rei, ut hoc potiùs quàm alio tempore duret, implicat creatura, quæ sit, & nunquam fit.

11. Admisso infinito synchathegorematico negamus omne infinitū cathegorematicum creatum, negamus etiam possibilem esse creaturam perfectissimam, qua perfectior sit impossibilis. Negamus etiam creaturam aliquam potuisse esse ab æterno, vel sit permanes, vel successiva.

12. Quantitas est accidens distinctum à re quanta, ejus effectus formalis non est extensio localis, aut extensio partium in ordine ad se, aut ratio mensuræ, sed est naturalis impenetrabilitas subjecti, cui inest, cum alio subjecto eodem accidente affecto.

13. Continuum non componitur ex indivisibilibus, sive hęc indivisibilia sint mathematica, ut voluit Zeno, sive sint formalitèr indivisibilia, & virtualitèr divisibilia, sive indivisibilia divisibilitèr locata, quæ alio nomine vocantur puncta inflata, sive sint indivisibilia physica, quæ vocantur minima physica.

14. Probabilius existimamus cum Aristotele continuum componi ex partibus divisibilibus in infinitum non actu, sed potentia tantùm distinctis, & hanc sententiam problematicè tantùm propugnamus.

15. Mundus est simplicitèr perfectus, & unus; non est animatus; non fuit, nec potuit esse ab æterno. Cœli, seù regiones stellarum sunt liquidæ. Negamus systema Copernicanum, & admittimus Thyconicum. Syderibus fixis inest lux innata. Agunt sydera in hæc inferiora non solum per lucem, sed etiam per alias influentias. Elementa, quæ remanent in mixtis solum virtualiter sunt quatuor, scilicèt Terra, Aqua, Aer, & Ignis, & constant ex materia, & forma substantiali distincta à primis qualitatibus. Unicuique elemento conveniunt duæ ex primis qualitatibus una in summo, alia in excellenti; Sunt autem primę qualitates quatuor, omnes positivæ, & activæ, nimirum Calor, Frigus, Humiditas, & Siccitas. Virtutes motrices elementorum sunt distinctæ à substantia ipsorum elementorum, & à combinatione, & temperamento primarum qualitatum, & sunt qualitates positivæ. Elementa in propriis locis non gravitant, neque levitant.

16. Anima benè definitur actus primus corporis organici physici potentia viram habentis. Conceptus vitæ in actu secundo est perfectio simplicitèr simplex, & prædicatur univocè de Deo, & creaturis. Non dantur in eodem vivente, nec simul, nec successivè plu-

res

res animæ, sed solùm unica anima, quæ est principium plurium operationum vitalium; Partes fluidæ, & humores non sunt animati; partes verò, quæ vivunt in actu secundo, ut Organa, Caro, Nervi, Pili, Ungues, &c. animantur. Omnes animæ præter rationales sunt materiales, adeoque divisibiles. Potentiæ animæ nec inter se, nec ab anima distinguuntur realiter.

17. Potentiæ animæ vegetativæ sunt nutritiva, augumentativa, & generativa. Est verissima sententia de circulatione sanguinis in corpore animalis. Potentiæ animæ sensitivæ sunt sensus, tum interni, tum externi. Dantur species impressæ non solùm in potentia visiva, sed etiam in aliis sensibus. Visio fit per introsusceptionem specierum non per extramissionem radiorum. Lux est qualitas physica, & non sunt corpuscula evibrata à Sole, Stellis, vel alio corpore luminoso, ut falsò imaginantur nonnulli; Preter colores apparentes, & transeuntes, dantur etiam colores reales, & permanentes. Fit visio in Retina. Allucinantur ergo aliqui Atomistæ docentes nullum alium dari sensum in animali preter tactum, qui prout magis, vel minus acutus diversimodè nominatur nunc oculus, nunc auris, &c. sensationes verò aliud non esse, quam titillationes, seu vellicationes atomorum sensibus occurrentium, qui solum ratione diversarum vellicationum, quas percipiunt diversificantur inter se. Anima rationalis est forma informans corpus humanum, est immaterialis, indivisibilis, & immortalis; habet anima rationalis duplicem statum, alium in corpore, alium extra corpus, utrumque tamen illi connaturalem.

EX METAPHYSICIS.

1 METAPHYSICA, quæ est Scientia speculativa, habet pro objecto adæquato ens reale, quod ens reale benè explicatur, quod sit illud, cui non repugnat existere physicè; perfectè præscindit à suis differentiis, & differentię ab ente; adeoque conceptus entis respectu Dei, & creaturæ, substantiæ, & accidentis est univocus. Possibilitas actualis alterius mundi non est aliquid physicè existens intrinsecum mundo possibili, & à Deo contradistinctum, quocumque modo vocetur, sive ens diminutum, sive ens abusivum, neque talis possibilitas est sola denominatio extrinseca ab omnipotentia Dei potente alium mundum creare, sed est possibilitas intrinseca, quæ consistit in hoc, quod si alter mundus existeret, non sequerentur duo contradictoria. Potest intellectus cum creatus, tum increatus facere ens rationis metaphysicum, & concipere impossibile, quod ens ratio-

rationis definitur esse illud, quod tantum habet esse objectivè in intellectu. Negationes objectivæ sumptæ formaliter non identificantur cum ente positivo, neque sunt aliquid à parte rei, quod dicatur ens negativum, sed propriè loquendo nihil sunt independenter ab intellectu. Essentia in rebus creatis non distinguitur ab existentia. Attributa entis sunt tria, scilicet unum, verum, & bonum. Unitas in abstracto est negatio divisionis; superaddit supra ens negationem.

2. Unitas alia est universalis, alia numerica, seù individualis. Universale metaphysicum est unum aptum esse in multis; non datur à parte rei, nec in singularibus, nec extra singularia, neque in Ideis Platonicis, sed solum in intellectu creato, à quo solo fit per cognitionem directam, & præcisivam, non obiectivè, sed formalitèr. Principium individuationis, seu unitatis numericę non desumitur à materia, vel per ordinem ad ipsam, neque per ordinem ad circumstantias materiales, sed est ipsa entitas cujuslibet entis singularis. Identitas realis est summa unitas extremorum, quà major dari non potest, dicens ipsorum consensum in omni omninò perfectione cum mutua affirmabilitate in recto. Distinctio verò est vera extremorum de se invicem negabilitas in recto.

3. Inter gradus metaphysicos realiter identificatos nulla datur distinctio media inter realem propriè dictam, & rationis. Negamus etiam in creaturis omnem distinctionem virtualem, vel sit extrinseca, vel intrinseca, quæ sit capacitas ex parte objecti ad sustinenda prædicata contradictoria; solum igitur agnoscimus inter prædictos gradus distinctionem rationis ratiocinatæ. Hinc negamus præcisionem objectivam. Denique ens reale benè dividitur in decem prædicamenta, quæ sunt: Substantia, Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Passio, Quando, Ubi, Situs, Habitus. Substantiæ conceptus benè explicatur per hoc quod sit principium per se subsistendi, & aliis substandi. Dividitur in primam, & secundam, hoc est in singularem, & universalem. Relatio alia est prędicamentalis, alia trascendentalis; prędicamentalis non consistit in solo fundamento, nec in sola ratione fundandi, nec est entitas modalis distincta à termino, fundamento, & ratione fundandi, sed constituitur formalitèr per utrumque extremum posita ratione fundandi. Nec datur adæquatè ad terminum non existentem.

LAUS DEO.